

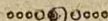

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

N. N. BELDICEANU

— — —

Povestiri mărunte

BUCUREȘTI

—

Editura Librăriei „UNIVERSALĂ” Alcalay et Co.
No. 27. Calea Victoriei, No. 27

„Biblioteca pentru toți“, prin marele său tiraj și întinsa-i răspândire, îi face cunoscuți, întregului neam românesc, și îi ține în cinstea ce li se cuvine pururea, pe scriitorii noștri de merit.

1959

CEA DIN URMĂ IUBIRE

Vacanția asta m'am dus de-am stat la vie. E o vie rănasă de la părinți, și, de câte ori vin aici, mă împresoară amintiri de demult. Ca și tata și mama, n'am vrut să schimb, nici eu, nimic din așezarea odăilor scunde. N'am vrut să aduc lucruri de moda nouă, de la oraș, în locul celor vechi, rămase de la bunici. Patul mare, de la un părete la altul, acoperit cu lăcere, a rămas tot acolo, unde l-a fost așezat bunica. Dulapul de nuc, la fel. Ornicul de lemn, din părete, tot în locul vechiu își plimbă limba de alamă. Lada brașovenească, tot supt ceasornic își odihnește bătrânețele. Iar pe jos, tot cu lut a rămas ca pe vremea bătrânilor.

Când mă uit pe fereastra din spre răsărit, dau cu ochii, și acum, de nucul uriaș, în care își avea bunicul patul, și unde dormea, de cum

se desprimăvăra și până toamna, târziu, când cădea bruma. De acolo, de sus, din patul bunicului, se vede, peste dealul acoperit de vii, lacul Călugăruului, despre care bunicul mi-a spus, când eram copil, o poveste.

Zicea că, pe locul unde este astăzi iazul, era odată, de mult, un schit și la schitul acela numai un călugăr. Acu călugăru a îndrăgit pe nevasta unui Român, dintr'un sat, din preajma schitului. Și ce sa gândit el, într'un rând? Să-l omoare pe bărbat. Și atunci Dumnezeu l-a blestemat să-l înece apele, cu schit cu tot dar să nu moară, ci să se pedepsească așa, până la judecata cea de apoi.

Și când e timpul limpede și nu bate pic de vânt și apele par încremenite ca de o vraje, la vremea utrinei, prind a izvorâ din adâncurile lacului, în liniștea nopți, glasuri dureroase de cloapete, abia auzite, ca de pe alte tărâmurii, și dulci ca tânguiriile unor clopote de argint.

În nopțile limpezi, îmi plăcea să dorm în pățulul din nuc, și, când mă trezeam, câte odată târziu și mi-aduceam aminte de povestirea bunicului, mi să părea că aud, ca prin vis, tânguirea unor clopote de argint.

Cânt stam, într'o noapte, de vorbă cu vi-
erul, cu moș-Andrei, în cerdac, deodată vă-
zui fulgerând, pe drum, o umbră neagră, o
umbră de uriaș, pe un cal alb, mărunț. Dar
fu numai așa, ca o părere, căci, cât ai clipi,
pieri în noapte, pe drumeagul moale dintre
vii și moș-Andrei murmură, cu nasul rumenit
o clipă de cărbunele din lulea:

„Generalul.

—Ce general, moș-Andrei?

—Domnul general, mă lămurî moșneagul,
arătându-și iar nasul în rumeneală cărbunelui.

—Bine, domnul general—domnul general,
dar cum îl cheamă?

—Păi eu știu cum îl cheamă, cucoane Ale-
xandre.. Toată lumea îi zice, pe aici, numai
așa, scurt: domnu general.

Și moș-Andrei păcăi iar din lulea.

„Dar ce caută el aici, acu, în puterea nop-
ții.

—Ci-că se are bine cu fata Neamțului.“

Neamțul lui moș-Andrei era un Franțuz bă-
trân, pe care acolo îl apucasem, de când e-
ream copil, și știam că are o florărie, lângă
lac:

„Și vine des generalul pe aici?

—Da, în fiecare seară aud tăcând potcoavele buestraşului. Uneori, ci-că doarme la vie, că şi-a cumpărat via de lângă baltă, ştiţi, cea de-a fost a lui Necolai Mazilu.”

A doua zi, când am eşit în cerdac, generalul a fulgerat, pe lângă gardul de nue'e, pe buestraşul lui alb. Era un bătrân de o frumuseţe rară, îmbrăcat civil, cu mustaţa lungă, albă ca zăpada, cu faţa tânără încă, şi se ţinea pe cal, ca un flăcău de douăzeci de ani.

Deşi via mea era aproape de oraş, nu mă duceam nici-odată. Când treburile îmi dădeau răgaz, veneam şi trăeam aici, ca într'o săhăstrie, departe de furnicarul de patimi, departe de gazete, departe de prieteni care, când te întâlnesc îţi zâmbesc cu dragoste, iar dacă, în clipa următoare, le ese în cale altcineva, te înjură; departe de eterna răutate şi făţărnice omenească,—stam acolo împresurat de amintiri scumpe, împresurat de frumuseţea sălbatică a naturii şi nici un răsunet al zădărniciilor, care clocoteşte şi se zbugiumă ca o mare, n'ajungea până în singurătatea mea.

Stăteam, uneori, ceasuri, în pătulul din nucul uriaş, peste care trecuseră vijăliile unui veac, şi în zumzetul melodios al albinelor su-

fletul mi se cufunda, în pacea dumnezească di'mprejur, ca într'un infinit albastru.

În nopțile senine, acolo în nuc, dormeam, ca bunicul, și când veneau minunatele nopți cu lună ca ziua,—de sus, din cuibul meu, iazul părea un lac din povește, și, dintr'odată vedeam răsărind, de undeva, din pădurea de stuf, o luntre neagră, cu două umbre, una uriașă, alta mică, ce părea a unui copil, pe lângă cealaltă. Umbra uriașe vâslea, căci o vedeam lăsându-se pe spate și plecându-se înainte; cealaltă stă neclintită, și ea îmi ziceam: „Generalul“, mirat de romantismul omului acestuia, albcolilie.

Barca rățăcea așa, ceasuri, peste oglinzile de argint, se făcea nevăzută, câteva clipe, în noaptea pădurilor de trestie, apoi răsărea în pustietatea altui luminiș. Uneori când stă neclintită și umbra generalului, luntrea îmi părea o lebădă ușoară, neagră. Și într'un târziu când barca pierea și nu se mai arăta, auzeam, dintr'odată, pe druméagul moale, țâcănitul buestrașului generalului.

Odată, într'un amurg, mi-am luat pușca și m'am lăsat spre iazul plin de taină, la ceasurile acelea.

Câteodată, pe pustietatatea apelor neclintite treceă o înfiorare; un țipet speriat de pasăre un țipet straniu, tresărea undeva, din pădurile de stuh, apoi liniște adâncă,—o liniște care, nu știu de ce, în fața iazului, care se umplea de întuneric, făcea să-mi treacă prin suflet un fior, o adiere misterioasă.

Și iată că, dintr'odată răsăriră, pe mal, ce doi îndrăgostiți. Pășeau încet, la braț, ca într'un vis, și păreau că nu văd nimic împrejur. Și aproape, în aceeași clipă, se arată luna, însângerată, deasupra pustietății apelor, și atunci părură amândoi că tresar și, oprindu-se, rămaseră nemișcați, ca niște stane, în fața ei. Și după un răstimp, scurt, generalul spusese ceva, întinzând o mână spre roata de foc, și glasul lui cald mă pătrunse ca o mângâere; era un glas mlădios, tânăr cum numai un îndrăgostit poate să aibă. Li puteam vedea limpede, căci ne erau departe. Mi se părea, acum, mai frumos bătrânul acesta uriaș. Mai cu seamă ochii,—avea niște ochi neobișnuiți de mari, negri și umbriți de gene lungi, licioase și rășfrânte nițel în sus; fața-i eră de o tinerețe uimitoare, și de sub marginile mari

ale pălăriei, părul, alb ca neaua, îi isvoră în şuviți crețe.

Dânsa era de o gingășie de floare plăpândă și nu-i ajungea nici la umăr cu căpușorul ei bălaiu, și avea o față albă ca de ceară, în buclele ca niște flăcări de aur.

Când trecură pe lângă mine, nici nu mă văzură.

După asta, n'am mai auzit, în noapte, țâcănitul potcoavelor buestrășului. Nu-l mai vedeam fulgerând pe drumeagul dintre vii. Iar în nopțile cu lună nu mai vedeam rătăcind luntrea peste ape, și mă întrebam mirat: „Ce-o fi?”

Intr'o zi, îl cercetai pe vier:

„Moș-Andrei, da oare de ce n'o mai fi venind generalul?”

— Apoi, spun o sumă de oameni, ca'r fi bolnav la pat... Așa am auzit zicând... îmi spuse moșneagul.

După, asta, veni un șir de zile ploioase.

Și eu stam, toată ziua, în casă, mângâiat de o vrajă neînțeleasă, de o vrajă isvorâtă din singurătate; din țârâitul monoton și nesfârșit al ploii; din lumina care plutea acum, ca înfumurarea unui amurg, ce nu se mai

isprăvea, parcă; din mireazma casei bătrâne, —mireazma aceia nelămurită, care rătăcea ca un suflet al mirezmei de odinioară. Și câte odată mi se părea, că în mirosul acesta nehotărât, deosibesc mai multe; de busuioc, de sulfina, de tabac, de lut, de fum.

Și când ploile conteniră și începui, iar, a sălășlui în cămăra verde a nukului, imi adusei aminte de general, și mă mirai că tot încă nu-l văd trecând.

Trecu așa, la mijloc, vreme de o lună poate, și, într'o noapte văzui răsărind, în lumina de vis a lunii, luntrea generalului. Și mi se păru că, de data aceasta, lunecă mai repede, mai vioaie, mai sprintenă, ca întinerită.

Din noaptea aceea, barca își începu iar rătăcirile obișnuite. Dar băgai de seamă, cu mirare, că nu-l mai văd pe general niciodată trecând. Cu toate acestea, luntrea răsărea, în fiecare seară, și'n ea vedeam bine statura lui uriașă. „S'o fi mutat la vie, îmi zisei; de asta nu-l mai văd săgetând printre gardurile viilor ori poate și-a schimbat drumul.“

Intr'o seară, pe când mă coboram, cu pușca pe umăr, la iaz, de odată o văzui ivindu-

se, pe o cărare, de pe malul lacului, pe fata florarului, la braț cu'n necunoscut, tot așa de uriaș ca și generalul; dar cu mult mai tânăr c'o mustăcioară neagră ca pana corbului. Mă uitai mult la el, și simții ca o tresărire, undeva în fundul sufletului, Imi păru că necunoscutul acesta avea aceeași legănare, ușoară și falnică, în mers, ca și generalul, Și când se apropie, simții, din nou, tresărirea aceea ciudată: aveai aceeași ochi negri, umbriți de gene lungi, lucioase și răsfărte, — aceeași ochi minunați, neobișnuit de mari. Și de undeva, din necunoscutul sufletului meu, izvorî o neliniște tainică: pricepeam parcă ceva și nu îndrăsneam să-mi mărturisesc.

Venise acum toamna și peste vii plutea o lumină stranie — o lumină care pune peste toate ca un zâmbet trist, ce mă făcea să mă gândesc la zâmbetul, care să așterne pe fețele bătrânilor, când își amintesc de tinerețe.

Noapțile, însă erau ca'n basme, și eu dormeam tot ca o pasăre în nuc. Și, într'o noapte, pe când urmăream cu ochii rătăcirile lunii, auzii, dintr'odată, un țacănit de potcoave, și prin trup îmi trecu ca o suflare de ghiață.

Cât a trecut, nu știu. Știu atât, că toată fi-

ința mea aștepta ceva, cu ochii la barca ră-tăcitoare, cu sufletul înghețat.

Și deodată luntrea avu o tresărire de pa-săre speriată, și prinse a alerga nebună, că-utând parcă, un ascunziș. Și când pieri în noap-tea păsărilor de stuh, se auzi o detunătură, care clocoti, se înpânzi până departe, se pierdu în liniștea adâncă a nopții.

Până'n zori, n'am îndrăznit să mă cobor la ieaz,—mă oprea o frică misterioasă.

Și când s'a luminat și m'am dus, l'am gă-sit pe general cu fața în sus, pe malul la-cului, supt o salcie, cu un revolver în mână întinsă în lături,—stă neclintit, și, din tîm-pla-i dreaptă isvoră o șuviță de sânge și pi-cură, cu un sunet tainic și melodios, în apa în care stăruia încă întunericul nopții.

LA GARDA PIETEI

Doi soldați,— un bacaloriat, Florea Ionescu, și un actor, Dumitrescu Focșani,—mergeau amărâți, spre comanduire, descinși, cu niște pachete cu schimburi subțioară, duși de caporalul Stavarache.

Li se înfundaseră acum.

Aveau obiceiul s'o șteargă regulat, când erau de gardă la Comanduire. Ș'așa făceau mai toți, fiindcă garda de la Comanduire nu vedea nici-odată rondul. Nici unui ofițer nu-i dădea prin gând, că se poate să plece cineva, tocmai de acolo, de unde pornesc rondurile. De asta, când era vorba de gărzi, toți se îndesau la Comanduire, căci cum înopta:

„Domnule caporal, mă'nțelegi...”

Și domnul caporal înțelegea, fiindcă de câte ori dedea mâna cu cei care o ștergeau, simțea ceva rece și rotund în palmă.

Alaltăeri, cei cei doi prieteni, după ce, bine înțeles, dădură mâna cu domnul caporal spălară putina.

A douazî dimineată, însă, pe când se întorceau la Comănduire,—hop, căpitanul! S'o ia la sănătoasa, n'aveau cum, căci îi zărise și-i aștepta în mijlocul trotuarului, cu picioarele rășchirate, cu nănele în șolduri și cu mustățile sbârlite, par-că.

„Ce ne facem? murmură actorul.

—Ne-am dus dracului, răspunse celalalt.

—Ia poftiți încoace, dumneavoastră...

roști domnul căpitan, făcându-le semn cu degetul arătător, să treacă strada.

Și, când fură la doi pași, își încrută sprâncenele stufoase și se răsti:

„Ce fel de gardă faceți dumneavoastră, ha?”

Cei doi prietini stăteau smirnă, cu fețele albe ca varul, cu gurile încleștate, și se uitau besmetici:

„Ce fel de gardă faceți dumneavoastră? răcnî, din nou, domnul căpitan, dându-și chipiul pe ceafă și aplecându-se înainte, cu mâinele în șolduri.

—Să trăiți, domnule căpitan, am fost, aci aproape, de-am băut un ceaiu, răspunse, cu

jumătate de glas actorul, cu dreapta la capelă

—Ați fost de-ați băut un ceaiu, ha?

Bine, las, că vă satur eu de ceai; las, că vă arăt eu ceai.

—Pe onoarea mea, dom..

—la ascultă, mie să nu-mi spui minciuni. ai înțeles.

— Pe...

— Să taci din gură, când vorbești cu mine... Marș, pușlamalelor..“

Adouazi, s'au pomenit amândoi, cu cincisprezece zile de garda pieții, Ș'acum, domnul caporal Stavarache, îi ducea să-i dea în primire la Comănduire, de unde trebuiau să-i trimeată la Garda pieții.

Mergeau tăcuți, cu fețele galbene și trase căci toată noaptea nu putuseră închide ochii.

Ajunseseră în curând în dreptul unei case, cu zidurile mohorâte, și intrară, printr'un gang întunecos, într'o încăpere scundă, în care mirosea a hârtie veche, a mucigai ș'a praf, și domnul caporal îi dădu în primire unui aghiotant, care le însemnă, încruntat, într'o condică: numele, vina și pedeapsa, După asta domnul caporal Stavarache, drept ca lumânarea, strigă din băncile inimii: „Trăiți, dom-

nule aghiotant!“ și, făcând stânga în prejur, se făcu nevăzut.

Aghiotantul se ridică de pe scaun, răsucindu-și nepăsător mustățile, cu amândouă mâinile odată, cu coatele ridicate în dreptul umerilor, cu ochii ațintiți, par-că asupra nasului, și, deschizând apoi ușa, strigă.

„Caporal de gardă!“

Și după asta se duse la fereastră, și, răsturnând capul pe spate, căscă; întinzând brațele în lături, cu pumnii strânși, și îndoindu-se de șale.

Ușa se deschise îndată și caporalul de gardă, călcând apăsător, se opri scurt, în mijlocul cancelărei, iipind călcăile, și, ducând dreapta la chipiu, strigă:

„Trăiți!“

Dar așa de groaznic, că par-că-i crescură, o clipă, ochii în cap.

„Du-i jos, se răsti domnul aghiotant, arătându-i cu mâna, pe cei doi soldați; și, când or pleca ceilalți la Garda pieței, să plece și dâșii, ai înțeleș?“

—Teles, să trăiți, domnule aghiotant!“

Trecură prim ganguri pline de îatunerice, din pereții cărora izvora un frig umed; coborâră

pe scări de piatră, într'un subsol mai mohorât. Zăvorul unei uși grele, de stejar, scrâșni ascuțit și când se deschise ușa cu un țipăt de durere, îi izbi un miros greu, și împinși de la spate, intrară într'o încăpere boltită, cu pereții înnegriți de fum; iar ușa se izbi în urmă cu un vuet adânc care răsună până departe în gangurile umede. Zăvorul scrișni apoi din nou, și pașii caporalarului se depărtară.

Cei doi prieteni se uita cu spaimă, împrejur. În lumina vântată, care intră prin geamurile murdare ale unei ferești zăbrelite, pe un pat lung, de scânduri, ce ținea de la un părete la altul, dormeau, pe rogojini, câți-va soldați, îmbrăcați în niște mântăli pline de peteci

Cei doi soldați se rezemară de un părete și-și plecară capetele în piept:

„E îngrozitor, murmură, după un răstimp de tăcere, Dumitrescu-Focșani, clătînând din cap; cincisprezece zile de pușcărie, cincisprezece zile să dormi pe scânduri acoperite cu rogojini, să măninci borș cu mămăligă. Ce borș? Apă chioară, monșer... E îngrozitor.“

B.M.B.
Retrăgându
Și rămase cu ochii mari, negri catifelati, întinși în gol. Celălalt nu zise nimic, sta re-
zemat de peretele înnegrit, și privea, ca'n

niște depărtări adânci, cu ochii albaștri, în cearcăne vinete. În liniștea cumplită, care-i împresura, se auzea răsunând, afară în gang pașii regulați ai santinelei, care se plimba, cu pușca pe umăr, pe di'nnaintea ușei. Câteodată, ca de pe altă lume, ajungea până la ei huruitul înăbușit al unei trăsurii. De undeva, venea fluieratul domol, trist al unei santinele. Și un soldat, fără pic de sânge în fața istovită, îmbătrânită, par-că, deschise, în umbră, niște ochi aiuriți, bolnavi, arzători, și, ațintindu-i asupra bolței afumate, oftă adânc, și pe obrajii sarbezi, prinseră a aluneca, încet două lacrimi.

Și când umbrele amurgului umplură încăperea mohorâtă, răsunară prin ganguri pași grei, se auziră glosuri, zăvorul scrâșni iar și aghiotantul, cu capelă pe o sprânceană, intră zberând, cu vinele gâtului umflate:

„Dreepți! Haide, măăă, sus că vă iea mama dracului ..“

Soldații săreau speriați, se frecau buimaci la ochi, și luându-și legăturile cu schimburi se coborau de pe pat, și se îngrămădeau unii în alții.

„Haide-ți, măăă, așezați-vă mai repede, pă

două rânduri, că vă ia muma dracului!... Dar tu, ala cu mustața rasă, ce-ți aduci picerile ca de după deal, haaa? Trezește-te, că te trezesc acușica, eu... Dreepti!“

La ușe, luceau baionete, se vedeau soldați trăgând grăbiți, cu lăcomie, din capete de țigară, sugându-le parcă.

Și, după ce aghiotantul făcu apelul, porniră pe două rânduri, între baionete, la Garda pieței.

Pe uliți, lumea se oprea în loc și se uită lung, în urma lor.

„Vai de sufletul lor, săracuții!“ oftă o babă, clătinând din cap, c'o mână la gură.

Când intrară în curtea închisori, eră noapte de-al binele.

Un felinar aprindea luciri fugare pe baioneta unei santinele, care se plimba cu pușca pe umăr.

Undeva un copac susura tainic, trist, în liniștea adâncă.

Un aghiotant burtos prinse a citi, la lumina felinarului, lista celor trimiși de Comănduire și, când ajunse la cei doi soldați, se uită la ei și zise ca glas dulceag:

„Dumneavoastră ești, vă rog, din rânduri, și dați-vă mai la o parte“.

Iar după ce isprăvi de cetit, îi numără în gând, și strigă sergentului de gardă să-i vâre înăuntru, adăugând cu glasul dulceag de-adinioarea :

„Afară de dumnealor“.

Și apropiindu-se, prietenește, de ei :

„Mă'nțelegi, pe dumneavoastră nu vă pot pune la un loc cu țărani, nu vă pot culca pe paturi cu rogojini. Mă, ceauș...

— Trăiți, domnule aghiotant.

— Mă, să te duci, în pas gimnastic, și să pregătești două paturi cu sătele de lână în odaia din fund, m'ai înțeles ?

— Teles...

— Așa, făcu domnul aghiotant, frecându-și palmele ; să n'aveți nici o grijă.“

Apoi, după un răstimp, adăugă :

„Numai cu mâncarea o să stați cam rău ; natural c'o să dau eu ordin bucătarului să vă aleagă ce-i mai bun ; dar ori cum, știți, e mâncare de la cazan.

— Nu s'ar putea, vă rog, să dăm parale cuiva. să ne aducă din oraș ? zise actorul, simțind că-i vine inima la loc,

— A, ba da, de ce nu? Pentru dumneavoastră o sa se poată, răspunse aghiotantul: avem chiar aci, la doi pași, un birt, unde-se gătește minunat. Tot ce poftiți, se găsește. Desigur, că n'ați mâncat încă, nu-i așa?

— Ba chiar așa-i, domnule aghiotant. Dacă ați fi d-voastră așa de bun, făcu tot Dumitrescu-Focșani

— Mă rog, mă rog, nu se încape nici o rugămintă...

Și bătând de trei ori din palme, strigă:
„Să vie, acușica, un ceauș aci, în pas gimnastic“.

Un soldat eși ca din pământ:

„Trăiți...”

— Mă, să te duci acușica, în pas gimnastic, colea, la birt, și să aduci lista de bucate. Ai înțeles, mă?

— 'Țeles, să trăiți!“ strigă soldatul, rupând-o la fugă.

Iar domnul aghiotant își dădu o sfârlă în cozoroc, de-și săltă capela pe ceafă și, punând mâinile în șolduri, răcni;

„Ai venit, mă?“

Apoi, întorcându-se către cei trei tovarăși

prinse a râde, săltându-și burta. Pe urmă zise:

„A, da ce stăm noi aici... Haideți, vă rog, sus...”

Când ajunseră la ușa scării, soldații se opriră, ca să lase pe domnul aghiotant să treacă întâi; dar domnul aghiotant nu vru, în rup-tul capului:

„A, ba nu, ba nu, mă rog, dumneavoastră'ntâi.”

Urcară câteva trepte și dădură într'o sală lungă, în care lumina unei lămpi afumate părea o ceață. De undeva veneau glasuri; cineva doinea încetișor din gură.

„Ușa din fund, vă rog” zise domnul aghiotant.

Când ajunseră la ușă, cei trei prieteni iar se opriră, ca să lase pe aghiotant să treacă întâi; dar domnul aghiotant iarăși nu voi.

Odaia era albă, spoită par'ca atunsi. Soldatul pe care-l trimesese să pregătească, așterneă cearceafuri curate.

„Gata, băete? întrebă domnul aghiotant, răsucindu-și mustăți'le lungi.

— Idată, să trăiti...

— Când îi găti, să dai fuga, să aduci aci o masă și niște scaune.

Ușa se deschise și soldatul cellalt intră, într'un suflet, cu lista de bucate, și se opri scurt, în fața aghiotantului:

„Ce mi-o dai mie, mă, dă-o dumneelor.

— Sperăm că o să ne faceți deosebita plăcere să stați la masă cu noi, zise actorul.

— Ca să nu vă refuz...

— Vă rog, ne faceți foarte multă plăcere“ rosti grăbit Florea Ionescu.

Domnul aghiotant luă listă, își dădu capela mai pe ceafă, scoase un picior înaintea, și, încruntându-se, prinse a murmura pe nas :

„Ciorbă de pui, borș rusesc, friptură la grătar. Ei, hai, să iau un borș rusesc și o friptură la grătar.

— Numai atât, mai luați ceva, vă rog, domnule aghiotant, făcu Dumitrescu-Focșani.

— Ei, haide, să mai iau și niște ochiuri la capac.

— Și ceva, un dulce, vă rog.

— Ei, haide, să mai iau și-o strudelă cu mere... D-voastră?

— Și noi, tot așa“, ziseră amândoi, într'un glas.

Și îndată, după asta, actorul zise râzând:
„Uitam tocmai ce e mai principal; vinul...
Are vin bun, domnule aghiotant?”

— A, are niște tămâios, să bei la nemurire, răspunse aghiotantul.

— Atunci și un litru de tămâios, zise Dumitrescu-Focșani; a, dar uitam cafeaua? Obișnuieți cafea, nu-i așa?..

— Ca să nu vă refuz, hai fie și cafea.

— Și patru cafele, camarade, vrasăzică“.

Și întorcându-se iar către aghiotant:

„Fumați, d-le aghiotat, nu-i așa?”

— A, de fumat, fumez ca un Turc... De câte ori n'am vrut să-l las, ași, n'a fost de chip ..

— S'aduci, te rog, camarade, ș'un pachet de țigări-regale,“ făcu actorul, și scoțând o hârtie de douăzeci, i-o întinse soldatului, gândindu-se: „Ce noroc că am bani!“.

Soldatul, care isprăvise cu paturile, intră c'o masă și o așeză în mijlocul odăii, supț lampă. Un altul se înfățișă cu patru scaune. Și nu trecu mult, și se ivi și ceașul cellalt cu o tablă, pe care fumegau trei farfuri.

Și, domnul aghiotant și cu cei doi soldați,

după ce-și desbrăcăra mantalele, s'așezară la masă.

„A, da știți că e bun borșul ăsta, zise actorul, ca să spue ceva.

— Nu v'am spus eu că gătește minunat?“
vorbi domnul aghiotant.

Când veni cu friptura, Dumitrescu Focșani luă sticla și umplu paharele și după ce ciocni, îl duse la gură, sorbi numai nițel, îl luă apoi de la buze și plescăi din limbă.

„Da știți că e minunat vinul ăsta?“

— A, e strașnic... Nu v'am spus eu? zise domnul aghiotant așa tămâios, să mă credeți nu găsiți în tot Bucureștiul, pe onoarea mea.“

Când ajunseră la cel din urmă pahar, actorul rosti :

„Da știți că e minunat !... Și nu-ți face nici un rău, ca alt vin ; nici nu te simți.“

— A, cât despre asta, garantez, grăește domnul aghiotant : absolut nici un rău.

— Imi dați voe, domnule aghiotant să mai comand un litru ?

— Mă rog, ești ca la dumneata acasă.

— Să vie un sclav, atunci cuvântă Dumitrescu-Focșani, cu glas răsunător, ca pe sceră.

— Un ceauș aici, strigă domnul aghiotant, bătând din palme.

— Inc'un litru, camarade, dacă ești bun, zise actorul, întinzând sticla ceaușului; dar, mă 'nțelegi, în doi timpi și trei mișcări..."

Când isprăviră a doua sticlă:

"Dar știți, absolut nici un rău nu face vinul ăsta," zise Dumitrescu-Focșani, cu limba grea.

— Absolut, făcu domnul aghiotant, cu gura încleiată.

— Știți ce? vorbi iar actorul; eu am o propunere de făcut: ce-ar fi dacă ne-ar mai aduce înc'o sticlă?"

— Aprobăm, rostește cu hotărâre celalt soldat.

— Ne dați voe, domnule aghiotant.....

— Mă rog, mă rog, ca la dumneavoastră-acasă, răspunse domnul aghiotant; și bătând de trei ori din palme, strigă: un ceauș aici."

Și dintr'odată, actorul se ridică și-și trase tunică în jos, zicând:

„Imi dați voe, domnule aghiotant..."

— Mă rog, ca la dumneavoastră acasă, răspunse domnul aghiotant, fără să priceapă de ce e vorba.

Dumitrescu-Focșani se depărtă nițel de masă, își trecu dreapta prin păr, plecă nițel capul, și rămase așa, câteva clipe neclin'it, cu sprincenele încruntate ; apoi, ridicând capul, se știri, ducând o mână la gât, și începu să spue o anecdotă.

Își încrețea un obraz, închizând dintr'un ochi, ridica dreapta, împreunând trei degete, își lungea gâtul.

Iar domnul aghiotant râdea cu lacrimi, săltându-și burta, se răstuna pe spate, s'apleca înaintea, fluturând din cap și bătându-se cu palma peste genunchi.

Și când isprăvi, dintr'odată domnul aghiotant sări de pe scaun, ca mușcat de șarpe, și, întinzând o mână, rosti grăbit :

„Numai un moment, vă rog.. “

Și se repezi pe ușe. Iar cei doi prieteni începură a juca prin casă, ridicând picioarele ca niște paiate.

Si de odată ușa se deschise și intra domnul aghiotant, prăvălit pe spate, cu jumătatea d-sale la braț, și cu doi copii de mână. După asta, se ivi o bătrână mărunță, cu alți doi copii. Apoi, alt aghiotant, cuniște mustăți ca două flăcări,—de asemenea cu consoartă. Și,

la urmă, un țigan, c'o bancă lungă, zâmbind,
cu gura întinsă până la urechi, și uitându-se
peste umerele celor d'innainte, cu niște ochi
ca doi licurici.

M U T U L

Era foarte vesel vierul, moși-Vasile, că pusese mâna pe un câine:

„Să stai așa, fără nici o jăvră, în pustietatea asta, ți-l oare cum, spunea el vecinului; dormi odată mai greu,—ca omul ostenit, se-nțelege—și dacă n'ai un câine să te vestească, te pomenești că te calcă hoții într'o noapte, și-ți ia, nene, purcelu, și ce brumă îi mai cade la îndemână și tu nici habar n'ai... Așa, dacă ai o jăvră, îl auzi lătrând, și, din lătrat, înțelegi, îndata mare, dacă e ori nu cineva. Și, dacă nu ți se pare lucru curat, pui mâna pe pușcă, ești binișor, afară, și: „Care-i acolo, mă, că-l curăț de pe fața pământului!“

Dădu-se de câine în vie. Câinele, când a dat cu ochii de el, a rupt-o la fugă, apoi s'a oprit și s'a uitat îndărăt. Moși-Vasile a prins a striga: „Na cățel... Na cățel... plesnind din

degete. Câinele sta în loc, da din coadă și se uita la el; dar nu îndrăznea să se apropie.

Era un biet câine slab, numai pielea întinsă pe oase,—o umbră de câine. Unul din câinii aceia nenorociți, care trăesc, mai mult cu ce găsesc prin gunoarele maidanelor și rățăresc ca niște arătări, goniți, cu înverșunare, de ceilalți câini, sătui.

Când văzu că vierul n'aruncă cu nimic în el, se miră par-că,—sta și privea cu ochii lui umiliți și plini de suferință, de câine flămând, bătut și gonit de toată lumea.

Vierul o luă spre casă. Câinele stătu, o clipă, în loc, apoi porni în urma lui. Când moșneagul se oprea și-l striga: „Na, cățel.. Na, cățel...” se oprea și dânsul; când pornea moș-Vasile, pornea și el. Și tot așa până au ajuns în bătătură. Atunci bătrânul dădu fuga în casă, luă, de pe fund, o bucată de mămăligă, și-i aruncă numai o fărâmbă; câinele o înghiți, tremurând din tot trupul și bătând din coadă. Apoi înălță capul și se uită la bătrân, așteptând să-i mai arunce.

Moș-Vasile: „Cuciu-cuciu-cuciu Na cățel, na cățel...” Și asvărli altă bucatăică de mămăligă, mai aproape. Câinele se apropie, cu

frică, oprindu-se din când în când, și uitându-se la moșneag, și- o înghiți și pe a doua.

Și tot astfel, încetul cu încetul, îl vârâ în cramă și izbi repede ușa. Câinele, speriat, dădu să fugă; dar n'avu pe unde. Bătrânul luă din cui lanțul și cureaua cânelui care-i turbase, și; „Cuciu-cuciu... Cuciu-cuciu... Săracu cățel!... Săracu cățel..“ se apropie de el și începu a-l mângâia. Atunci câinele se lăsă la pământ, și începu să-i lingă mâinile, tremurând și uitându-i-se în ochi; iar moșneagul îi încâtărămă binișor cureaua, și, de-acolo, îl legă în fața pridvorului, murmurând, foarte vesel: „Ha-ha-ha, te-am căptușit, pungașiule!“

După vre-o săptămână, însă, băgă de seamă că nu latră:

„Măi, al ciorilor, de ce n'o fi lătrând oare?“ se gândi moși-Vasile.

Trecu și a doua săptămână,—câinele, tace nu latră.

Când eșea bătrânul din bojdeucă, prindea a sări în două picioare, arătându-și limba roșie, între dinții lucitori, bătând cu labele de dinainte aerul, uitându-se cu ochi vioi acu, în cari luceau două luminiți de argint.

Intr'o zi moșneagul spuse vierului de alăturea:

„Știi nene Ioane, că nu latră de loc câinele?

—Cum se poate?

—Zău nu.

—O fi bolnav.

—Da n'are nici pe dracu': mânâncă cât șapte... O mămăligă cât roata carului, dacă i-aș da,—toată ar mânca-o...

Ei, atunci eu i-s popa.... Dacă nu l-oi face, la noapte să latre; să nu-mi mai dai ziua bună, toată viața dumitale.

—Te cinstesc, nene Ioane, zău te cinstesc... Să mă bată Dumnezeu, dacă nu-ți dau, din toată sărăcia, o oca de rachiu... Da cum ai să faci, mă rog?

—Treaba mea, cum am să fac.“

După ce se înnoptă bine, moș-Vasile își aprinse luleaua și se așeză în pridvor. Cine știe unde, departe, în liniștea ce s'așternuse, s'auzeau niște lătrături întăritate. La via de peste drum, picura, din când în când, o talangă. Și, dinspre baltă, venea o boare de vânt, cu miros de pește și de papură putredă.

Moșneagul pufăia din lulea în întuneric, și, când trăgea mai tare, i se vedeau, o clipă,

în rumeneala cărbunelui, mustața lăsată a oală și nasul :

„Măi, al ciorilor, da ce dracu'o să facă zmintitu ăla de Ion ?“ se gândea moș-Vasile.

Și, deodată, auzi ceva zgrepțănând, în dosul cramei. Și îndată, după asta, căzu o piatră, drept lângă botul câinelui, care dormea, Câinele sări speriat, dar nu lătră. Si, dintr'odată, eși, ca din pământ, o momâie, cu un cap cât o baniță și un cojoc întors pe dos, și prinse a se frământa și-a bate într'o căldare. Câinele se vâri lângă perete, cu coada între picioare, cu spinarea zbârlită, încovoiată, și-și arăta dinții, însă ru hămăia.

Moșneagul, la început, răsă cu lacrimi ; se îndoia de șale și se plesnea cu mâinile peste genuchi. Apoi zise ștergându-și lacrimile, cu amândouă palmele :

„Măi, al ciorilor ce ești, nene loane, că m'ai băgat în boale, zău, na.“

Nenea Ion, dacă văzu că nu lătră câinele, începu a-l lovi c'un băț de corn, peste cap, peste spinare, S'aproia, îl izbea, apoi se trăgea repede înapoi, și câinele se repezea la el clănțănind din dinți, pe urmă se vâra

iar în perete, cu spinarea încovăiată cu ochii și dinți lucind, în lumina lunii. Iar moș-Vasile nu mai putea de râs.

După ce se liniști, însă, luându-și cârja, din pălimar, începu a trage și el.

„Așa javră, să mă bată Dumnezeu, dacă am mai văzut.... Eu, dacă ar fi al meu, l-ași omori..“ zise cellalt, aruncând bățul cine știe unde.

Bătrânul tăcea și trăgea, ca eșit din minți, cu'n val fierbinte de mânie în pept. Și câinele tremura, se repezea clănțănind, apoi se ghemuia iar în perete.

Moșneagul, după ce se sătură de bătut, sculpă într-o parte, trase o înjurătură, își dădu pălăria pe ceafă, și șueră prelung. Pe urmă zise.

„Câine să fiu, dacă nu-l omor în bătăe....“

Cellalt vorbi:

„Hm, a dracului comedie... Nu se poate să nu latre, javra naibei.. Asta nu se poate.. Nu s'o fi deprins încă la dumneata, moș—Vasile...“

— Poate...“ răspunse moșneagul.

Și mai așteptă încă două săptămâni.

Când se trezea, uneori, noaptea, asculta să vadă, nu cumva o să-l audă hămăind. Auzea, ca prin vis, lătrând, undeva departe; îl auzea pe câinele vierului de alături, — pe al lui, însă, nu; la dânsu se auzea numai țârâitul nesfârșit al greerilor.

Și moșneagul înjură printre dinți și scuipa, plin de năduf.

Mai fuma o lulea de tutun, mai tușea, se mai uita pe fereastră, să vadă de nu-i cineva la purcel, se mai ceoșmolia în pat, apoi adormea și prindea a horăi.

Intr'o zi, îi dădu prin gând să facă o momâie și, din când în când, noaptea, târziu, îl speria, doar o lătra; dar câinele tăcea molcom, și bătrânul, cătrănit, îi bătea, ca eșit din minți.

În altă zi, plănuî să-l chinuiască cu foamea și câteva zile îi dădu numai apă. Când eșia moș-Vasile, câinele se ridica și i se uita în ochi, își tremura nările, îi urmărea toate mișcările.

Iar moșneagul mormăia, c'o lucire de oțel în ochi, c'o lumină de plăcere crudă, pe fața zbârcită și neagră.

„Nu-ți dau javră să mănânci, până când

nu-i lătra... Degeabă te uiți la mine, luate-ar hengerii...”

Și câinele, într'un târziu, lăsă capu'n jos, se culca cu botul pe labe și închidea ochi.

Apoi, într-o zi, când socoti că l'a rășbit foamea, moș-Vasile se așeză să mănânce în pridvor. Ii arăta, din când în când, o bucată de mămăligă, și câinele se sbă'ea în lanț, chinuit de foame, ridica botul și adulmeca mâncarea, care aburea în strachina de supt nasul roș al bățânului; în urmărea mâna păroasă, mare, neagră cu vinele umflate, — i-o urmărea de la strachină la gură și dela gură la strachină.

Și, numai după ce l chinui astfel, multă vreme, se îndură să-i arunce o bucată de mămăligă, pe care câinele o înghiți cu lacomia din întăele zile, trenurând.

Se împlinise acum o lună jumătate de când îl avea.

Moșneagul vroia să-l împuște; dar vierul de alăturea îi zise :

„Nu-l împușca, moș-Vasile... Să facem noi altceva,.. Da știi, ceva frumos de tot... Să mori de răs...”

— Ce să facem? întrebă morocănos bătrânul.

— Uite ce.,—dacă nu ți-o plăcea, mă rog, păcatul meu o fi,—să-i legam de coadă un ibric, o bucată de tablă, știi ceva care să hodorogească tare, ș'apoi să vezi frumusețe; când i-om da drumul, ca din pușcă o să pornească, moș-Vasile... Să mă bată Dumnezeu dacă nu ți-o plăcea.“

Moșneagul râdea, arătându-și un dinte negru:

„Măi, bată-te să te bată, da știi că-i bun planul tău; ia stai să cauț, neică, o rugină, de ibric, ceva.,“

Și moș-Vasile intră în bojdeucă, și se auzi hodorogînd printre coveie. Nu trecu mult, și, se ivi rîzînd, c'o tavă veche, de tinichea, și cu'n capăt de frînghie:

„Ce zici, e bună, nene loane?

— Sfîntă, moș-Vasile... Stai, că-ți facem noi de petrecanie, javiă afurisită...“

S'apropiară de câine. Câinele începu a se gudura, și prinse a linge mînile moșneagului:

„Stai. că vîzi tu pe dracu'...“ mormăi moș Vasile.

Il scoaseră în drum. Ii legară zdravăn tavaua de coadă și, când îi dădu drumul, moșneagul îl pocni peste șale, c'un ciomag. Și câinele, amețit de durere, îngrozit de hodorogeala tăvii, porni ca o săgeată, într'un nor de pulbere, și cu cât vuia mai tare tinicheaua, cu atât fugea mai năprasnic, mai înspăimântat, și, cât ai clipi, se făcu nevăzut la cotitura drumului.

Iar în urmă, în mijlocul uliței, cei doi prieteni râdeau cu lacrimi, se frângeau de șale, înnainte și înapoi, se apucau cu amândouă mâinile de coaste, se băteau peste șalvarii bulgărești.

Și vierul, din când în când, strigă, cu lacrimile pe obraz:

„Trinul, moș-Vasile, să juri că-i trinul... Să mă trăsnească Dumnezeu, dac'am mai văzut așa fugă, de când maica m'a făcut...”

Și de atunci, de câte ori se întâlneau, își aduceau aminte de goana nebună a câinelui și se porneau pe râs.

Dar iată că, într'o dimineată, după vr'o lună de zile, când eși moș-Vasile din casă, dădu cu ochi de âine:

„Ptiu, bată-te Dumnezeu..“ îăcu moșneagul, cru indu-se.

Câinele flutură din coadă, și se apropie, târâș, până la picioarele bătrânului, încălțate cu niște iminei mar', albiți de pulbere. Atunci moșneagul înjură și-i trase, din răsputeri, un picior în deșert, și câinele fugi. Dar când ajunse în mijlocul viii, se opri, întoarse capul, și începù a bate din coadă:

„Huooo, arătarea dracului!“ țipă moșneagul, svârlind cu bulgări după el.

Câinele mai fugi câț-vă pași, și iar se opri și'ntoarse capul.

Atunci moș-Vasile intră în casă, eși îndată cu pușca, îl luă la ochi, și trase. Câinele se rostogoli cu pânțelele în sus, dădu de câteva ori din picioare, apoi rămase neclintit, cu labele zgârcite, Moșneagul se apropie și-l lovi cu piciorul, ca să vadă dacă n'a murit, și după aceasta, foarte liniștit, se îndreptă spre bojdeucă, ca să iea un hârleț să-l îngroape.

LA HANUL CU PLOPI

La *Hanul cu plop*i nu mai era nimeni. Hangiul, un om tânăr, cu fața palidă, cu mustața scurtă, neagră, pirotea la teighea, în lumina galbenă a lămpii.

Din odaia de alături, s'auzea un cântec de leagăn.

Afară vântul toamnei trecea fășind tainic prin cei doi plop*i* uriași, cari străjuezu hanul.

Deodată, de undeva de departe, se înălță în noapte o cântare uriașă, un cor care părea că isvorește din mii de piepturi. Hangiul ridică capul și ascultând, o clipă, se gândi :

„Pleacă iar oștirea muscălească la Plevna ori vine de peste Prut..”

Era pe vremea războiului și toată ziua și toată noaptea ferbea Bucureștiul de oștire rusească. Hangiul ascultă corul, care se perde în depărtare și, când nu se mai auzi, se

ridică de la tejghea, ca să închidă și să se culce; dar auzi un tropot de copite și, când se uită pe geam, văzu doi călăreți oprindu-se în fața hanului și descălicând, și după un răstimp, clopoțelul de deasupra ușii sună și intrară în lumină doi cercheji, cu niște cușine de pelcică albă de miel, mari cât niște obroace, cu trupurile strânse în niște mondire albastre, lungi în poale, și cu picioarele vârate în niște cișme dintr'o vacă :

„*Dobre vecer, gaspadin...*“ ziseră amândoi, într'un glas. Și după ce se așezară la o masă, cel cu barba cât o mătură făcu răstit, cu glas gros, întorcând ochi mărunți spre hangiu :

„*Davai votcă*“.

Hangiul puse îndată mare, între bărbile mușteriiilor, două cani cu rachiu și s'așeză la tejghea.

Muscalii începură a sorbi tăcuți, și, din când în când, își ștergeau mustățile lungi cu podul palmei, întorcând capul spre dreapta și spre stânga.

Pe dinaaintea hanului, nu mai trecea nimeni, la ceasurile acestea târzii; numai fâșâitul tăinic al vântului în plopî s'auzea și, câte odată, caii mărunți ai Cerchejilor bătând pământ-

tul,—în colo nimic, nici un zgomot, nici un lătrat depărtat, nimic.

Umbrele celor doi Cercheji se zugrăveau uriașe, pe peretele din fund și pe tavan; iar cele două câni păreau două cefe.

Muscalli, după ce isprăviră rachiul, se întoarseră către hangiu, bătând cu cănle în masă; iar cel mai bărbos gemu încruntat.

„Dava! votca..“

Și-și trecu degetele rășchirate prin barbă.

Cârciumarul luă cănile și le aduse îndată pline, și s'așează iar la locul lui, în umbră, îndărătul tijhelei pline cu clondire cu băuturi colorate.

Afară, în noapte, se ridică deodată un vânt aspru; prin ploi trecu un freamăt grăbit de spaimă, și un vârtej de frunze se isbi în geamuri, cașicum ar fi vrut să intre, să se adăpostească. Și, după câteva clipe, începură a cădea pe acoperișul de draniță, picșuri rare, răslețe, răsturnând ca niște halice, și îndată ploaia se îndesi și prinse a răpăi ca o grindină. Apoi, în curând, se schimbă într'o cernere molcomă, care s'auzea ca un

freamăt somnoros de codru. În susurul acesta monstru, încăperea scundă, afumată, a hanului, părea mai mohorâtă și lumina lămpii mai săracă. Hangiul începu a picură de somn. Ochii i se închideau pe nesimțite și capul i se lăsa încet în piept. Și din când în când, la o vorbă rostită mai tare, la zăngănitul unei săbii, la un sunet de pinten, capul hangiului se ridică, ochii i se deschideau și vedeau, ca printr'o ceață, pe cei doi Cercheji, cu cușmele uriașe pe ceafă, sorbind din căni. Apoi iar ațipea și de câte ori prindea a i se închide încet o ochii, din para lămpii izvoară un snop de fire de aur, tremurătoare.

Din odaia de alăturea, veni un scâncit de copil, și porni un cântec lin de leagăn, și 'n toropeala ce-l cuprinsese din nou, peste fața palidă a hangiului, trecu un zâmbet de vis.

Intr'uu târziu, veni, de undeva de departe, o trâmbițare de cucoș, și cântările se înmulțiră, începură a crește, a se apropia, până când izbucni, ca un strigăt de spaimă, cântarea cocoșului hangiului.

Fetele cerchejilor erau roșii gotcă acum și ochii le licăreau în cap ca argintul viu.

Cerchezul cel mai bărbos sorbi dintr'o înghițătură rachiul ce-i mai rămăsese în cană, răsturnându-și capul pe spate și, vărând o mână într'un buzunar al pantalonilor, scoase un ban rusesc, de argint, și bătu cu pumnul în masă, gemând ceva, cu limba grea.

Hangiul veni și luă banul; dar, când îl văzu că nu-i românesc, îl puse pe masă clătinaând din cap, că nu-l ia, și scoțând un pumn de gologani de-ai noștri, arătă Cerchezului, ca să-i dea bani de aceștia. Atunci Cerchezul își încruntă sprincenele groase și-i arătă c'un deget, capul Țarului fulgerându-l cu ochii lui mărunți. Hangiul clătina d'n nou din cap, ca și cum ar fi zis: „Poate să fie capul Țarului, eu n-am ce face cu el“ Și bătu cu dosul mâni drepte în palma stângă, plină cu gologani.

Cerchezului i se umflase vâna de pe fruntea îngustă; îl pironi pe hangiul cu ochii rotunjiți și arătându-i iar capul, ca și cum ar fi zis: „Capul Țarului nu face nici un ban la dumneata?“ Iar hangiul făcu din cap că nu. Și-atunci, deodată, în ochii mărunți tresări o flacără, și Cerchezul, izbind cu pumnul în masă, sări ca mușcat de șarpe. Se auzi ceva ca o

fâșiire scurtă, aspră; sabia încovoiată îi fulgeră, o clipă, în lumina lămpii, și capul han-
giului se rostogoli pe podele, și după el se
prăbuși trupul, cu brațele în cruce. Iar cei
doi Cerchezi eșiră, încălecară și porniră în
trap mare, prin ploaia mărunță de toamnă
spre lumina care plutea deasupra Bucureștilor.

D O I C A

Venisem, de vre-o săptămână, în București, cu niște treburi, și, rătăcind într'o seară pe Bulevard, mă întâlnii cu un prieten vechiu, care îmi fusese coleg în liceu, și nu-l mai văzusem de când isprăvisem școala. Din una în alta, îmi spuse că stă la o vie, la jumătate de ceas de oraș, și, când ne despărțirăm, îmi zise ;

„Dacă vrei, vino, și-mi vezi săhăstria ; e o palmă de loc până la mine. Mergi până la Colentina cu tramvaiul electric, și de-acolo te sui într'o brișcă, și-i destul să-i spui atâta brișcarului : „Du-mă la vila lui Vișan“, că mă știu toți, ca pe un cal breaz.

A doua-zi, cum n'aveam ce face, mă sui în tramvaiu, și, la Colentina, într'o brișcă prăfuită, cu niște cai albi, numai pielea și oa-sele, și, după ce trecurăm, în sunetul dulce

al clopoțelului din vârful oiștei, peste un câmp pustiu și peste niște șine, intrarăm într'un drumeag de țară, plin de umbra unor nuci uriași, cari se înălțau de-o parte și de alta. Spusei atunci omului de pe capră, să lese caii la pas. La dreapta și la stânga drumului se întindeau vii. Mă învăluia o răcoare ume-dă și plină de mirezme.

Nici un vuet din larma Bucureștiului nu se auzea, ca și cum o vrajă ar fi înălțat în urmă un zid, de care se sfărâmă clocotul nesfârșit al orașului. De undeva, de departe, veni, prin liniștea adâncă a după amiezii o trâmbitare slabă de cucos, și clopotul din vârful oiștei suna dulce, lin, ca auzit prin vis. Și, deodată, brișcarul, opri în fața unei porți cu streșină:

„Aci e vila lui domnu Vișan“.

În fața porții înalte, mohorate de ploi și vreme, avui ca o desamăgire. Dar când deschisei porțița, rămăsei, o clipă, în prag, uit-mit de tinerețea, de frăgezimea și lumina priveriștii. În fața casei albe, bătrânești, cu pridvor, o grădină plină cu crini; pretutindeni se înălțau, în lumina aurie, potirele de mar-

mură albă ale florilor svelte, ce par niște domnițe prefăcute în flori.

În partea stângă a casei, sticleau geamurile, unei sere, peste care se vedea o vale nemărginită, pierdută, ca într'o pulbere albastră, cenușă din văzduh.

Din umbra casei, sări hămăind un câine de vânătoare și, în aceeași clipă, răsări pe ușa scundă a serei prietenul meu, îmbrăcat în niște haine largi de doc, c'o pălărie de pae, cu marginile largi, ce-i umbrea jumătate din fața osoasă, pe care luceau niște ochi buni, albaștri ca niște flori de cicoare.

„Ha ha! bine-ai venit.. Vino aici Ful'ger.. Nu te teme, așa face el scandal, dar nu mușcă zise Vișan voios, întinzând amândouă mâinile, pline de pământ; „Ei, ce zici, îți place să-hăstria mea?

Și fără să i de-a răgaz să-i răspund, strigă întorcând capul spre seră :

„Mărioaro, vino să-ți recomand un prieten..“

Și, după o clipă, pe aceeași ușă, pe care se arătase dânsul, se ivi o fetiță, ca de vre-o cincisprezece ani, bălae ca o păpădie și cu mâinile pline de pământ, ca ale lui Vișan :

„Uite-te, asta-i fata mea“.

Și, după ce-mi rosti numele, adaugă:

„Prieten vechi... Am fost colegi...”

Apoi, după un răstimp de tăcere, în care își privi cu un zâmbet de fericire, fetița gingașe ca o floare, zise:

„Iaca, asta-i săhăstria mea... Ți-aduci aminte, cum îți spuneam, pe când eram în școală, că visul meu e să trăesc undeva la țară, liniștit, din ce mi-o aduce uu petic de pământ... Și, uite-te, cum vezi, așa trăesc, cum am visat... Cum n'aveam, acù douăzeci de ani, nici o ambiție, așa n'am nici astăzi și cred că-s mai fericit ca mulți din cei care se zbuclumă colo, între zidurile orașului... A fost greu la început, a trebuit să'nghit multe cât am fost slujbaș... De multe ori, când mă umilea cine-va, îmi venea să pun mâna pe un registru și să-i dau în cap; însă am înghițit toate umilințele și mi-am rupt de la gură ș'am strâns gologan peste gologan. Dar acù am scăpat... Uite-te, aici a n curtea păsărilor, aici stupăria, coala o leacă de seră, colo viia...”

Urcarăm încet scările pridvorului și intrarăm în răcoarea unei odăi văruițe:

„Uite-te, asta-i chilia mea”.

Pe păretele de lângă un divan, acoperit c'o scoarță, erau fel de fel de lucruri țărănești: furci, cavaleri cu săpături migăloase, o ploscă împistrită, un buciom de cireși. Pe niște poliți, vrafuri de cărți.

De-asupra celuiilalt divan erau încrucișate săbii, puști, pistoale vechi, cu înfloritură de argint și de sedef. Jos, în fața patului acestuia, niște papuci brodați cu fir. Pe-o mäsută, un fes.

Pe fereastra des hisă, venea, din grădină, mireasma de miere a crinilor; din stupărie, zumzetul moale al albinelor. Lângă geam se nălța un zarzăr și fructele coapte păreau, în lumină, niște roade de aur.

Și în vraja, în fericirea caldă, care-nu curgea în tot trupul, glasul prietenului îmi venea ca de departe.

Seara, după ce stăturăm la masă, în pridvor, ne coborărăm să facem o plimbare prin vie. Valea, cu câmpiile sale nemărginite, se perdea acum într'o ceață sinelie. De unde-va, de departe, venea un muget prelung, trist, și, în aer, plutea un miros ușor de fum.

Mergeam încet, de vorbă, pătruns până în adâncul ființei, de farmecul înserării. Felița

pâșea înaintea noastră, prin înfumurarea amurgului, plecându-se și rupând din când în când, o floare. De-o parte și de alta, se întindeau, până departe, șirurile de butuci de vie. Și, când intrarăm în livadă, deodată, luai aminte că supt umbrarul unui nuc e un strat cu flori, și întrebându-l pe Vișan de ce-a făcut stratul acesta răzleț, aflai că-i un mormânt:

„Aici e îngropată doica Marioarei“ zise prietenul meu; și în fața privirii mele nedumerite, adăugă repede: „Fetei mele i-a fost doică o capră. Ți-se pare,—nu-i așa?,—ciudat, să vezi flori pe mormântul unei capre?

Să-ți povestesc cum am ajuns să-mi cresc fata cu lapte de capră.

La o săptămână, după ce s'a născut Marioara, nevastă-mea a murit. Fetita mi-era străvezie de slabă. „Dacă o prăpădesc și pe ea, mă înpușc, mă gândeam; nu mai am pentru cine trăi pe lume“. Când o auzeam plângând, îmi sărea inima și mă duceam fuga să văd ce are.

Văd, într'o zi, c'o ține fata o gură. Alerg speriat la doctor, vine doctorul, se uită la

fată, se p'ează, o ascultă; o cercetează apoi pe doică, și zice:

„Copilul plânge de foame; n'are doica lapte“.

Alerg, într'un suflet, pe la birouri, pe la samsari,—cu chiu cu vai găsesc alta. O săptămână, se liniștește fata, doarme bine; a doua săptămână, iar văd că începe a plânge și-a ținea-o o gură. Chem doctorul, zice: „N'are, domnule, lapte nici asta. Copilul plânge de foame“. Insfârșit, —ce să-ți mai spun? —am schimbat în două luni, cinci doici. Doctorul, la urmă, dac'a văzut că nu găsesc, zice: „Știi ce te sfătuiesc eu? Să cumperi o capră, să cauți numai să fie fără coarne și blândă. Și, dacă se poate, mai bine să sugă copilul chiar de la capră, să nu-i dai cu bibironul“.

Chiar în ziua aceea, am găsit, aici aproape, o capră neagră ca păcura, c'o steluță albă în frunte și fără coarne. Și blândă, blândă, ca un miel. Într'o lună, mi s'a îndreptat fata: i-se curmaseră mânuțele, i-se făcuseră gropiți în obraji. Pe capră o botezasem Doica și-i cumpărasem un clopoțel, care suna cașicum ar fi fost de argint. Când venea vremea să sugă fetița eram în cerdac și strigam: „Doico“

și ea își înălța capul din iară și par-că a-
dulmeca aerul, și, după o clipă, behăia moale;
tremurându-și țacălia, privindu-mă cu ochii ei,
ca cercuiți cu aur, și venea fuga, săltând,
sunând din clopoțel par-că voioasă că am
chemat-o s'o sugă fetița. Mă așezam, de obi-
cei, acolo în pridvor, la soare, pe un scăunaș,
și țineam fata să sugă. Și capra sta binișor
și, din când în când, întorcea capul, ș-o pri-
vea cu ochii ei buni. Și, într'o zi, întorcân-
du-și capul, îmi mirosi fetița, și prinse a o
linge, cu limba ei trandafirie, ca pe un ied.
După vr'o patru luni, fata când o vedea, îi
sticleau ochisorii și prindea a da repede din
mănușiți, a gânguri, a scoate țipete scurte, ca
niște chiuituri de bucurie. Și într'o zi, gângu-
rind ast-fel, zise „mamă“... Ajunsese să se
deprindă așa de tare cu dânsa, că de multe
ori, când scoteam capra din ceardac, începea
a plânge. Iar Doica, dacă venea vremea să
sugă fetița și n'o chemam, începea a da târ-
coale casei și a behăi, ca și cum m'ar fi ru-
să-i dau drumul înnăuntru, la fată.

Mai târziu, când a început Marioara a se
târi în patru lăbuțe, umbla după capră prin
pridvor, ca un ied, și unde se culca Doica,

se culca și ea, și se făcuse un dolofan de fată ca lutul de grea. Capra asta mi-a scăpat poate, fata de la moarte, rosti prietenul meu, cu glas mai încet, și, după o clipă de tăcere, de aceea am ținut-o și eu, săraca, până la moarte. În ziua în care a murit, s'au împlinit aproape cincisprezece ani, de când o aveam... Toată ziua îi auzeam sunând clopoțelul prin livadă, și, când mă plimbam seara, cu Marioara, printre pomi, capra umbla după noi ca un câine, și când ne așezam, coala pe bancă se oprea și, rezemându-și capul pe genuchii Marioarei, se uita în ochii ei ori îi linge o mână. Săraca! Luna trecută am găsit-o moartă, coala lângă bancă, și am îngropat-o aici, unde sta cu capul pe genuchii fetei, și Marioara i-a răsădit flori..."

Prietenul meu tăcu. Unde-va, în liniștea adâncă a nopții, suna dulce, tainic, ca din alte lumi, un clopoțel, și-n ochii Marioarei văzui strălucind, în umbră, două lacrimi.

N E P O T U L

Cucoana Mărioara a plecat la o prietenă, și a rămas numai bunica cu nepotul.

Bătrâna stă în fundul divanului, neclintită ca o sfântă, cu mâinile supuse, cu ochii albaștri, șterși, ca eșii de soare, ațintiți în gol,—parcă ascultă ceva departe, în noaptea neagră de afară. E învăltă într'o cațaveică străveche, căci de diminează o încearcă niște fiori de friguri, o amețală ușoară, și un vâjâit nesfârșit în urechi; iar oasele bătrâne o dor, ca de-o oboseală mare.

Nepotul stă alături, cu ochii duși, ca și bătrâna. E un diavol, ca de șapte ani, cărn, tuns chilug, și în ochii negri îi lucesc două halice de argint.

E singurul copil al cucoanei Mărioarei, și ori ce nebunii ar face, dânsa zâmbește, c'o dragoste nemărginită în ochii mari și catife-

lați, tăiați în formă de migdale; iar dânsul simte dragostea lor caldă, și face tot felul de năzbâtii, tot ce-i trece prin căpățâna lui rotundă ca o minge.

Cu bunica și cu motanul, are el ce are, mai ales, și pe-amândoi îi chinuește, cu aceeași lumină de fericire, în ochii lui de drac împelițat. Pe motan, îl prinde cam greu; căci când dă cu ochii de dânsul, sare, cu coada bârzoii, tocmai colo, sus, pe sobă, unde stă și acuma și toarce somnoros; dar, în schimb, își răzbună pe bunică.

Afară cerne ploae mărunță, de toamnă, și zgomotul ei se aude ca o ferbere înceată; parcă ar ferbe, în odaia de alături, un samovar.

În încăperea scundă, lumina lămpii din perete plutește tristă, turbure ca o ceață ușoară. Undeva, în întuneric, prinde a țârâi un greier, întâi încetinel, la răstimpuri mai mari, cu frică parcă, apoi mai tare, mai des: cântă limpede, în chilioara lui, întoarcerea toamnei.

Dar nepotul s'a săturat de stat smirna: întoarce capul, și să uită, cu un zâmbet șiret, la bătrână.

Ea stă, tot neclintită, ca tăeată în peatră și el se aplecă încet, la urechia ei, și trâmbițează odată prelung, din răspuțeri, întocmai ca un cocoș: „Cu-cu-ri-guuu...”

Bunica tresare, speriată, ducând o mână la ureche; iar nepotul râde cu lacrimi.

„De ce .u ești cuminte, maică? vorbește bătrâna, cu glas blajin; fii cuminte, că's bolnavă, dragul bunică i...”

Și privește blând, cu ochii ei buni și calzi.

„Da ce ți'am făcut eu, bunicuță? Ei comedie, de ce te legi degeaba de mine? se răstește nepotul.

— Fil cuminte, dragul bunicăi, că tare mi-i rău... Nu ți-i milă de bunica ta? Nu-ți aduci aminte, puiul bunicuței, cum te-am îngrijit, când ai fost bolnav. Tare—ai mai fost bolnav maică...”

Și nepotul tace, un răstimp, învăluit de amintiri. Simte, o clipă, în nări, un miros slab, de doctorii, și o undă de milă de bătrâna slabă ca o sfântă, îi adie prin suflet. O vede stând la căpătâiul lui, în lumina candeliei .. O simțea, ca prin vis, schimbându-i, ușurel, șervetul ud, de pe frunte, învăluindu-l, dregând focul: apoi așezându-se binisor pe scaunul de

lângă pat. Auzea picuratul moale al ceasornicului, care i se părea că vine de sus, de afară, din cer... Auzea oftatul vântului și oftatul bunicii, și adormea,

Gândurile acestea trecură repede, — trecură pe deasupra sufletului, așa cum trec rândunelele peste oglinda apelor, abia înfiorându-le.

Ascultă nițel țârâitul greerului, care răsună acu puternic, ca sub o boltă de piatră. Apoi, se așează grecește, în fundul divanului, își sprijini coatele pe genuchi și, răsămându-și bărbia în palme, prinse a privi lung la chipul bătrânei, — părea că se uită, cu deamănuntul, la fe care zbârcitură și, din când în când, zâmbea foarte vesel, ca și cum ar fi văzut ceva nespus de caraghios. După ce o cercetă așa, câte-va clipe, o întrebă, cu glas dulce:

„Buniță-buniță,..

— Ce-i, dragul bunicăi?

— De ce ești mata așa de urâtă?

— Dacă's bătrână, maică.

— Știi, buniță, când stai așa, parc'ai n curat o bufniță..

Ochii ei șterși se întunecară, c clipă. ca o

umbră izvorâtă din suflet, și bătrâna oftă încetișor și-și aținti, din nou, privirile în gol.

Deavolul de nepot se coborî din pat și căută ceva pe masă. Apoi, cotrobăind într'un buzunar, scoase un capăt de țigară, frecă un chibrit de perete, și-l aprinse tacticos, ca un fumător vechi. Ochii, ațintiți asupra focului țigării, îi luceau, în umbră, ca doi ochi de drac și, când trăgea mai tare, vârful nasului i se rumenea și parcă zâmbea voios, în lumina fugară. După ce ș'o aprinse bine, se așeză, cu ifos, pe un scaun, și începu a pufăi închizând din ochi și aruncând fumul în sus, cu buzele ținute; iar din când în când trăgea cu coada ochilor la bătrână,

Ea nu băgase de seamă; stă, nemișcată, în fundul patului, învălită în cațaveica mâncată de molii.

Și, după un răstimp, nepotul se ridică încetișor. Halicele de argint din ochii neastâmpărați, de diavol, îi luceau mai tare, și parcă crescuseră. Trase tare un fum, cu gâtul întins și bărbia scoasă înaintea, și apropiindu-se tiptil, de bătrână, cu obraji umflați, îi pufăi tot fumul în față. Dânsa duse o mână la gură și prinse a tuși, cu ochii în lacrimi

iar după ce se liniști, rămase, cu ochii rotunjiți, ațintiți asupra nepotului, ca asupra unei arătări. Și bătându-se, dintî'odată, peste gură, clătină din cap: „Maica ta, Hristoase!“ și-și făcî cruce ca'n fața Necuratului.

Nepotul se răstignise iar pe scaun, și fuma, cu sprincenele nițel încruntate, ca un om mare, cufundat în gânduri.

„Vai de mine, maică dragă, da azvârle țigara, că-i rușine...“ făcî bătrâna.

Deavolul pufăia înaintea, ca un Turc, și se făcea că n'aude.

„Pentru trebușoara asta, să știi c'am să te spun maică-ta, adăogă bunica.

— Ce-ai spus, mă rog? Ai să mă spui mamei? izbucni nepotul, aruncînd un rotocol de fum; n'ai de cât, drum deschis, ce crezi că mama are să se uite în gura ta!“

Și deodată își aduse aminte c'a văzut-o pe bătrână bînd dintr'o sticlă, în care pluteau niște buruene, și strigă;

„N'ai de cât să mă spui.. Drum deschis... Parcă eu n'am să te spun mamei, că te-am văzut bînd rachiu...“

Și clătinînd din cap, cu ochii ca doi licurici:

„Ce crezi că eu îs prost, nu știu ce ai a-

colo, în ladă, ha? Să poștești să mă spui, dacă te ține cureaua, că eu, iacă așa, am să spun mamei: „Spune minciuni, mamă, n’o crede, îl beată... Să vezi, mamă dragă, cum eși mata din casă, scoate, ia așa, un șip de rachiu, din ladă, și se pune la băut...” Și am să încep a plânge. și am să i spun că, după ce te îmbeți, mă bați, așa de geaba, fără să-ți fac nimic... Și mama pe mine are să mă creadă, nu pe tine... Așa, sâc, sâc... Că pe mine mă iubește mama, nu pe tine... Ce crezi că eu îs prost, nu văd că pe mine mă iubește, nu pe tine?

Și bătrâna, cum sta așa, neclintită, și se uită la el, simți, deodată, urcându-i-se ceva fierbinte și în ochii șterși luciră două lacrimi și începură a luneca încet, pe obraji zbârșiți.

L E F T E R

În cerdacul alb al schitului Slătioara, în ceața albăstrie a asfințitului, în ceața aceea fină a înserărilor de primăvară, care pare o pulbere cernută de deasupra, din văzduhurile jîmpezi, se vedea toată valea Șomuzului, cu sclipirea depărtată a fulgerului de argint al apei,—se zărea percută, topită, ușoară, ca făurită dintr'un fum luminos, gata să se risipească la cea d'întâi adiere de vînt.

Stam acolo, în cerdacul arhondaricului, pe o bancă, cu'n prieten din copilărie, cu'n prieten de care mă leagă o dragoste de frate.

Primăvara, cu lumina ei de aur, ca venită din rai, cu mirosul ei de verdeață și de pămînt răscolit de pluguri, trezea, în adâncurile ființelor noastre, un dor neînvins de pribegie, un dor care par-că izvoră din amintirea unei rătăcirii străvechi, din amintirea pribegiilor

strămoșilor, prin cetatea durerilor - neamului nostru, pe supt bolțile întunecate ale codrilor în picuratul tălăngilor și murmurul fluierelor.

Și de cum se desprimăvăra, porneam pe drumurile albe de țărănească, așa fără țintă, la voia întâmplări, ca doi oameni fără de căpătâi; hoinăream cu sufletele pline de tinerețe și lumina primăverii, și zărilor par-că ne cheamă cu taina lor.

Așa porniserăm și primăvara aceasta, și acu poposisem aici, la schit, unde trebuia să ne fie masul.

Și cum stam așa, tăcuți, împresurați de liniștea țărinilor, iată că jos, în curte, răsări un om, în strae albe, țărănești. Venea încet, plin de praf, spre scara arhondaricului. În cap avea o pălărie cenușie, pleoștită ca un elopot, acoperită cu mai multe șiruri de nasturi de alamă; în picioare o pereche de imi-nei, albiți de pulberea drumurilor; iar în spate o traistă și-o armonică.

„Aista-i bietul Lefter, zise prietenul meu, și adăugă, după o clipă; e nebun, săracul; dar nu face nimăruî nimic; rătăcește numai, de la mănăstire la mănăstire, dela paznic la paznic și cântă, din gură și din armonică, cântice

bisericești, ori vorbește de îngeri, de Dumnezeu, de rai,—asta-i nebunia lui...”

Lefter se ivi în cerdac, și și scoase pălăria cu'n zâmbet sfios, alunecându-și privirile într'o parte:

„Vă sărut mânilor...”

— Bine-ai venit sănătos, Leftere, răspunse prietenul meu; îți mai aduci aminte de mine? Mă mai cunoști?

— Cum-nu, coconașu Mihăluță,“ rosti dănsul, cu același zâmbet de sfleciune și cu aceeași privire fugară.

Apoi înghiți odată, și zise repede:

„Vă cunosc de când erați, ia așa de mă-tățel numai... D'apoi cum...”

Eu mă uitam la el. De câte ori vorbea, ochii îl fugeau într'o parte.

De supt pălărie, îi curgeau, până pe umeri, pletele încălcite și înbâsate de colb, castanii ca mătasa uscată de porumb. Pe fața osoasă, încrețită și arsă de soare, mustățile și barba rasă, se arătau ca niște vârfuri dese de bolduri negre; iar în ochii albaștri șterși plutea o lumină mare, neobișnuită,—lumina din ochii oamenilor bolnavi ca el.

Apoi băgai de seamă că, de câte-ori vor-

bea, ridica un picior și-l freca de cellalt, iar mâinele le ținea în dreptul chimirului, cu degetele împreunate, cum le țin preoții și călugării,

„Șă-l auzi ce frumos cântă!“ îmi murmură prietenul. Apoi tare:

„Cântă-ne ceva, Leftere.

— V'aș cânta, da să nu bănuască părintele stareț...

— Părintele stareț nu-i aici, a plecat la târg.

— Atunci iaca, vă cânt..."

Iși dudu armonica, de la spate, în față, și vârându-și degetele, cele mari în cheotori, își încreți fruntea și-și ridică ochi spre cer. Apoi, după câteva clipe, i se ivi pe față o lumină dulce, o lumină ciudată, coborâtă par-că din altă lume și aplecându-și capul pe un umăr, începu a cânta, cu glas subțire, din cap, un psalm.

Uneori cântarea cobora adâncă, gravă, și atunci părea că-i vibrează în glas o undă de clopot. Pe urmă, iar se înălța, din ce în ce mai subțire, topindu-se ca o șuviță de fum;

iar armonica îi ținea isonul încetinel, cu glasul ei de orgă. Și la sfârșit, așa de încet tremură, și adierea vocii și a armonicii, așa de pierdut, că par-că se înalță, spre stele, suflul cântării.

„Ai cântat ca un serafim, Leftere, zise prietenul meu.

— Nu, cuconașule Mihăluță, ca un serafim, nu pot eu cânta, vorbi dânsul, cu o umbră de mâhnire în glas; dumneata n'ai auzit cum cântă serafimii, eu i-am auzit odată, numai, în noaptea anului nou, când se deschide cerul, și cântecul acela numai odată l-am putut cânta, acum nu-l mai pot.. L'am cântat Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iosef, la mănăstirea Văratec... Și dacă am cântat, Înalt Prea Sfinția Sa m'a întrebat: „De unde știi, Leftere, cântecul acesta?” Și eu i-am răspuns; „Dela îngerii lui Dumnezeu l-am învățat, Înalte Prea Sfințite...” Și atunci dânsul a scos un galben și mi l'a pus în mână... Și cu galbenul acela mi-am cumpărat eu armonica asta...

— Tot așa postești Leftere?

— Da cuconașule Mihăluță, trei zile pos-

tesc, nu pun nimic în gură, că-i mare păcat... Numai cu apă trăiesc trei zile, d'apoi cum... Și trei zile mănânc... Da, c'asa mi-a spus, într'o noapte, un înger, trimis de Dumnezeu...”

De-asupra pădurii, care se zugrăvea, ca o dungă de păcură, pe zare, luna se ivi uriașă, și însângerată, într'o ceață viorie, și lumina ei, de vis, umplu câmpiile c'un abur luminos, c'o pulbere de argint, par-că:

Lefter privi o clipă luna, și zise încet:

„Știi ce gândesc eu, cuconașule Miliăluță? Gândesc că luna trebuie să fie ochiul lui Dumnezeu... Așa dau eu cu gândul... Și soarele, tot ochiul lui Dumnezeu... Noaptea doarme soarele și veghiază luna și ziua doarme luna și veghiază soarele... D'apoi cum...”

Pe urmă, după câte-va clipe, adăugă:

„Stelele trebuie să fie ochii arhangheilor, serafimilor și îngerilor...”

Tăcu, și rămase, un răstimp, cu ochii la lună, ca un lunatic. Apoi zise, ca și cum ar fi vorbit cu el însuși:

„Poate acu, în minutul acesta, Dumnezeu se uita la noi, păcătoșii...”

Și-și scoase, cu evlavie, pălăria, și făcu trei cruci mari, tremurându-și buzele. Pe urmă, și o puse în cap, și rămase tăcut, nemișcat, ca o stană, cu fața în bătaia lunii.

Intr'un târziu, ne culcarăm, într'o chilie a arhondaricului.

Prietenul meu adormise de mult; da eu nu puteam dormi, mă gândeam la Lefter, care rămăsese afară, în cerdac, în pulberea lunii.

Mă întrebam: „De ce-o fi înnebunit oare?”

Ferestrele din spre pridvor erau deschise, și o boare răcoroasă îmi scaldă fruntea și îmi aducea mîrezma de miere a câmpiilor.

Luna revărsă, pe podelele negre o baltă de argint. Auzeam, ca prin vis, un glas de pit-palac ori un cârâit de cristal. Târziu, izbucni aproape, în curtea mănăstirii, cu spaimă parcă o trâmbițare răgușită de cucuș. Apoi altele răspunseră de departe, din sat, slabe,—abia auzite, ca aduse de vînt, de pe alte tărâmuri. —Somnul începu să mă fure încet: îl simțeam ca o amețală dulce, în creștetul capului, ca o fericire molcomă, ce mi se strecura, pe fu-riș parcă, în măduarele obosite și, când era

s'adorm de-al binele, un murmur nedeslușit îmi deschise ochii. Ascultai cu luare aminte, — venea din cerdac. Și, după câteva clipe, cunoscul glasul lui Lefter; părea că spune o rugăciune. După un răstimp, auzii lămurit, în liniștea adâncă a nopții:

„Scrie, Doamne, numele meu în cartea vieții, dăruiește-mi sfârșit bun, rouează inima mea cu roua bunătății tale, Doamne...?”

Apoi iarăș, câtăva vreme, nu putui desluși nimic, și, pe urmă, înțelesei vorbele acestea:

„Sfinte îngere, păzitorul meu, acopere-mă cu aripele bunătății tale și gonește de la mine toată lucrarea cea rea, și roagă pe Dumnezeu pentru mine, păcătosul..”

Pe urmă murmurul rugăciunii contenii, și isvorî o cântare stranie; dar așa de încet adia, așa de pierdută, așa de dulce, că parcă unde-va, în văzduh, plutea, printre stele, pe boatea nopții, un înger cântând.

Apoi, după câteva minute, glasul amuți, și într'un târziu, simții că Lefter a adormit; îi auzeam răsuflarea regulată. Și era să adorm și eu când, deodată, izbucni un țipăt cumplit

de durere . un țipăt de acelea care nu se ui ă
niciodată, care te fac să simți ca o suflare
de gheață în toată ființa. ca o suflare a morții.
Iar după aceasta, auzii vaete și svârcoliri în
cerdac, sub fereastră :

„Nu mă omorî, domnule sergent-major, nu
mă omorîîî, nu mă omorî... Valeu, capu, valeu.
capu...”

Și, pe urmă, vaetele amuțiră, zvârcolirile
conțină, și auzii gemete, mai întâi puternice,
apoi mai strânse, ca venite de undeva de
supt pământ

FOCUL LUI BURSUC

Don sergent-major Bursuc — scund, gros și cu mustățile roșii, mari cât niște favoriți — ese dintr'o barată, sdrângându-și vă-traiul. E de serviciu. În fața corpului de gar-dă, se oprește dându-și capela pe-o sprin-ceană, își răschirează picioarele, își pune falnic mâinile în șolduri, și, scoțându-și burta înaintea, zbiară la Țiganul care moțăește pe scări, cu goarna petrecută printr'o mână:

„Măăă, mă baragladină!”

Balaurul sare ars în picioare, răcnind spe-riat:

„Trăiți!”

Și rămâne drept, ca o lumânare, cu ochii albi holbați la don sergent-major.

„Bine fir-i-ai al dracului de cioară, cum ai îndrăznit să dormi când ești de serviciu?

— Tră...

— St! Nu crâcni, cristomația și pogribania că-ți fac mutație la fâlci și te trimet la bu-libășie în pas gimnastic... Sună, măăă, adunarea...

Sunetul ascuțit al goarnei taie liniștea taberei, perzându-se peste câmpia nemărginită, în negurile sinelui ale dimineții. Tropotul cizmelor umplu aleele prunduite, străjuite de salcâmi piperniciți. Soldații se îngrămădesc pe la uși, esă, cu ranițele și armele, zoriți de strigătele sergenților și caporalilor și de ochii cumpliți ai sergentului-major Bursuc, care stă țăntoș, cu stânga 'n șold și cu dreapta la caerele roșii:

„Mai repede, tu ăla, bobocul ăla cu nasturi nefăcuți, mai re-pe-de, fir-i-ai al dracului, că de asta îți dă statul o pâine pe zi, măăă. Și să-ți faci nasturii, băețăș, lună, lună ca te ia, mă 'nțelegi, muma dracului în pas gimnastic...”

Don sergent-major era de o bucată de

vreme foarte ciudat; acum era vesel și chema pe Țiganul Păpurică:

„Din câte părți se compune arma Manlicher, mă?

— Trăiți, don sergent-major, arma lui *Manlich* se compune din: *Mecanistru* dă închidere, *mecanistru* dă deschidere...”

Și sergentul-major se strâmba de răs. Apoi deodată îi perea cheful, din senin, și rămânea cu ochii în gol, răsucindu-și caerele înflăcărâte.

În viața lui Bursuc era o taină: Păpurică spusese camarazilor că l-a văzut într-o noapte, pe la ceasul schimbului al doilea, rătăcind în lumina lunii, vorbind singur și smulgându-și cu disperare mustățile.

După ce eșiră toți la instrucție, don sergent-major o luă agale spre cantină, printre salcâinii săraci; pășea melancolic, târându-și sabia prin prund; la ușa cantinei se opri, își așează capela pe-o sprinceană, își trase carâmbii, își răsuci caerele cu amândouă mâinile și, scoțând tanțos pieptul înaintea, deschise ușa și intră.

Innăuntru, la teighea, între clondire, covrigi, şnururi portocalii pentru amnare, salam, gulere de cauciuc, parizer, nasturi şi pâine, — sta un piciu, cu şorţul verde, şi se sco-bea melancolic în nas, în bâzâitul somnoros al muştelor. Bursuc se aşază la o masă şi porunci încruntat:

„Băitaş, un sfert de vin la subsemnatu’!“

Prâslea aduce vinul, târâindu-şi leneş nişte papuci uriaşi, dăruiţi de jupânul; cască de i se duce gura până la urechi, şi umple somnoros un pahar zoios. Don sergent-major îl deşartă cu necaz şi-l trăneste cu furie pe masă; întoarce ochii cumpliţi spre iatac, pufneşte, bate cu degetele darabana în masă şi: şi dă capelz, când pe ceafă când pe ochi:

„Băetaş, o militară!“

Acum a tipat aşa de groaznic, că era să-l bage pe pici în boale. Uşa se deschide şi intră jupânul, legănându-şi burta uriaşă.

„Am onoare a vă saluta dom’le Ghiţă, ce mai hala-bala?“ zice don sergent-major şi ochii i se întorc iar furioşi spre uşa iatacului,

„Măi, piciule, înc'un sfert de vin!”

Și don sergent-major Bursuc iar prinde a pufni, a geme, bate cu degetele darabaua în masă ș'ași da capela, când pe ceafă, când pe ochi.

În sfârșit ușa se deschide și cocoana Frosa, jumătatea jupânului, răsare în prag și moțae din cap. E subțirică, și e albă ca șunca dintre gulere și nasturi, și când a dat cu ochii de Bursuc, parcă i-a presurat o mână nevăzută papricaș pe față; are sprincenele codate, ca trase cu cărbunele, gene negre și ochi neastâmpărați de drac.

Don sergent-major se face mai stacojiu ca gulerul:

„Sărut mânușițele, coană Frosă...”

Vorbește apăsător. Apoi mugește deodată, cumplit:

„Dom'le Ghiță, eu sânt teribil om la mânie, sânt teribil... Să-l ferească Maica Precista pă ăla care m'o *contra* pă mine numai cu atâtica...”

Cucoana Frosa s'a îngălbenit ca mănuchiul de iumănări dintre pasframă și parizer. Și don

vagămistru o fulgeră odată pe supt sprincenele încruntate : bea vinul până'n fund și trânteste paharul, să-l sfarme ; apoi se 'nduioșează din senin și prinde'a ofta cu ochiii în gol ;

“S'a stricat miliția, dom'le ! Și dacă o să mă'ntrebi ; pentru ce ? am să strig sus și tare : S'a stricat, dom'le, pentru că nu mai e frică de mutație la fălci... Eeei, sfânt lucru mai era mutația aia, sireasca... Era *mișto*, nene Ghiță...

D'aia miliția era atunci miliție și diciplina, idiciplină ! Când venea, înaintea vreme, un recrut înaintea unei dește,—ia sama bine dumneata: înaintea unei dește, nu a unui grad!—când bătea odată talpa *zdup*, se cutremura pământul, și când ducea mâna la capelă și striga : “Trăiți, dom'le deșcă !” credeai că s'au rupt baerile inimei, nu alt ceva... Avea inimă atunci ostașul, sireacul, pentru că inimă i-o băgam noi ! ia să-l fi pus naiba pe careva să lucreze mai moale, că era vai de steaua lui, vai de maica lui : îi scăpărau căpriorii ! Ei, sfânt lucru, Doamne, mai era mutația aia de fălci, nene Ghiță !”

Pe ușa deschisă, soarele vărsa valuri de

foc. Departe, în lumina albă, se înălțau comenzile ofițerilor și fulgerau sutele de baionete. Lângă cantină, un căprar de-o șchioapă, perdut în niște cisme uriașe, muștruluia pe un recrut cât un munte, și tot mereu se ridica în vârful cismelor strângea pumnii, întindea gâtul și sbera cu vinele gâtului umflate și cu urechile roșii-gotcă :

"Hăt, doi, trei, patruuuu... Bate talpa, măăă... Hăt, doi, trei, patruuu...,,"

Don sergent-major oftă cu jafe, dând drumul unui val de fum :

„Da, s'a stricat, nene, miliția... S'a dus dracului disciplina.. Nu mai departe de cât astă noapte, mi-a jucat o festă, dom'le. un ăla, un pârlit de bacaleorat... Ei, dar, e lată rău daravera cu pârlitu.. (Aici aruncă o privire disperată cucoanei Frosei). Imi dai voe pentru ca să-ți spun verde, dom'le Ghiță : iubesc o persoană, și persoana mă traduce c'un pârlit de bacaleoriat.,. Da ce e, coană, Frosă, ce te-ai îngălbenit așa ?

— Ce ai, Froso dragă ?—Întreabă jupânul, speriat.

— Friguri! — suspină cucoana Frosa; închizând ochii de drac.

— Nu te speria așa nenișorule: are friguri, nui nimic: îi dai chinină și nu mai are... Foarte *semplu*... Dumneata știu că ai totdeauna chinină în casă...

— Da, da, un prăfuleț de chinină, dragă, — vorbește domnul Ghiță umblând zăpăcit în toate părțile; da, da, un prăfuleț de chinină...

Foarte *semplu*... Iai un prăfuleț: nu mai ai friguri...,

Nenea Ghiță găsește chinina, o pune într'o ceșcuță cu apă, o amestecă și o dă consoartei, care o înghite strâmbându-se ca de groaza morții, pe când don sergent-major mormăește în mustați;

„Taci și înghite. că multă chinină mi-ai pus la inimă! (Apoi tare). Și cum spuneam, dom'le, m'a tradus cu pârlitul de bacaloret și nu e măcar grad: e recrut, e boboc... L'am văzut, — cum te vād și mă vezi, dom'le — eșind astă noapte de la persoana'n chestie... Era lună ca ziua, l-am văzut cum te vād, îți spun:

cisme particulare, capelă particulară,—era bobocul, dom'le....

Apoi don sergent-major Bursuc ridică glasul și tună, cu mustățile sbârlite :

„Da să-l ferească Dumnezeu, pentru ca să-l văd a doua oară, că-l mănânc cu dinți, mănânc carne de bacaloriat, pă onoarea mea..

Pe urmă glasul i se muie iar și vorbele prinseră a i se întinde în gură ca niște bucăți de clei.

După un răstimp, în cantină se făcu tăcere adâncă ; numai muștele bâzâiau somnoroase. primblându-se pe marfă ; iar într'o colivie verde o mierlă neastâmpărată tot zicea un crâmpei, dintr'un cântec de dragoste.

Don sergent-major trimise pe Prăslea să cheme un soldat și pe gornistul Pănuș, cu goarna. Țiganul veni în pas gimnastic c'un recrutar prizărit, cu ochii vioi.

„Bravo, băeți, striga Bursuc; tu, camarade să stai de planton la ușă și să-mi dai de știre când o veni vr'un don ofițer; da, mă-înțelegi: ochii în patru, camarade. Tu, Pănuș

neică, fă-te mai aproape. . Băițaș, ia să le dai câte un pahar de vin și flăcăilor ăstora că și ei sântără oameni, săracii... Bun! Acum umple-mi și mie sticla, piciule; am și eu un gust... Da ce, n'am a trăi cât lumea: ca mâine, oale și ulcele... Așa-i destinul, domnu'le Destinul e mare pușlama, neniișiorule! Spui, glumești, alergi, te zbuciumi și într'o bună dimineață, destinul pușlamaua, îți strigă: „Halt musu!“ Și-adio ș-un praz verde: sapa și lopata!“

Don sergent-major rămase așa, un răstimp, cu ochii în gol, cu mustățile sbărlite; apoi zise moale:

„Bea, măi Pănuși, bea, bre, că și tu ești om! li fi având și tu măi, aleanul tău! poate na'i tutun, măi dragă Piciule, băiate, o militară lui Pănuș! Așa! Aprinde-o de la mine, da aprinde-o bre, nu te mai fasoli .. Aprinde-o măi fire-ai al dracului... Acu stai colea, lângă mine. Stăi, mă...“

Țiganul, după ce mai rânji și se mai codi, se așeză pe marginea scaunului.

Don sergent-major tăcu și rămase melancolic, cu capul în mâini, cu ochii în gol.

În liniștea adâncă a câmpiei răsunau comenzi pierdute. Mierla fluera încetinel. Bursuc oftă:

„Pănuș dragă, ia să-mi cânti tu ceva de jale, din goarnă,—da știi colea cu goarna înăbușită: să bâzâe numai, măi neică..“

Pănuș stinse capătul de țigară între degetele negre și-l puse în capelă; apoi, după ce se gândi un răstimp, duse trâmbița la gură, o astupă cu palma stângă și umflându-și obrazii, începu să tremure încet, ca din depărări adânci, un cântec de dragoste. Don sergent-major oftă și, plecă capul în piept, își trase capela pe ochi, ca să-și ascundă-o lacrimă; apoi, făcu iar:

Zi-i Pănuș dragă, zi-i să mor aici pe loc, ascultând... Zi-i, mă, că m'a tradus persoana în chestie..“

În liniștea adâncă, goarna bâzâia încetinel melodia plină de alean; iar bietul Bursuc se visa în iatacul cucoanei Frosa, în lumina tainică a lunii, îngenunchiat la picioarele ei, răs-tuns, și frezat și îmbrăcat în tunica-i ajustată cu dichis de lțic croitorul companiei, șoptin-du-i ca într'un vis.

„Te iubesc, Froso dragă...”

Iar cucoana Froso suspina:

„Ah, Bursuc!”

Apoi Pănuș schimbă cântecul și don sergent-major prinse a îngâna moale, după goarnă, c'o lacrimă de durere pe vârful nasului înflăcărat:

„Decât o viață tristă

Ș'un trai nenorocit,

Mei bine-un glonț de pușcă

Și totu't s'a sfârșit...”

„Așaaa, zi-i Pănuș dragă, zi-i, măi, că m'a tradus persoana în chestie!...”

T A I N A

„Oi fi fost de optsprezece ani pe atunci” cuvântă bunica. Stătusem două săptămâni la mănăstirea Agapia, la maica Ermonia, și, cu câteva zile înainte de Paști, venisem acasă. Cum am intrat în casă, m’am apucat de grijit și, când așez în dulap, într’un ungher, după un gavanos cu dulceață de cireșe amare, dau de un șip de vutcă. „De unde o fi oare?” mă gândesc eu mirată, că tata știam că nu aduce niciodată. Il așez la loc, și când vine tata, dela biserică, îl întreb:

„Da de unde-i tată, garafa ceia cu vutcă?”

— Da au fost, azi dimineață, zice, două maici dela Varatec ș’au uitat-o aici.”

Intr’amurgul, es în cordac și văd pe argat că ese d’n bucătărie, năcăind din lulea, și

trage carul de sub colniță, înaintea ușii hambarului. Carul stă întotdeauna supt colniță :

Măi Axinte, zic, ce tragi tu caru'n fața hambarului ?

— Apoi așa mi-i drag mie, să dorm afară ! zice, că-i frumos care nu se mai află..“

Acù, în ajunul Paștelui, m'apuc eu și fac un cuptor de cozonaci și unul de pască. Înroșesc un castron mare de ouă. Spun argatului să taie o găscă, și fac un potroc, fac friptură, fac ostropoț, Și a doua zi, după masă, strâng mâncarea rămasă, în vatră, ca să fie pe seară.

Intr'amurgul, când mă duc să iau cozonacul cel mare, pe care îl pusesem, dimineața pe dulap, iniatac,—cozonacul nicăieri ! Strig sluga :

„Mărioară, ia poftim, mă rog dumitale, încoace...“

Vine fata :

„Unde-i cozonacul cel mare, de pe dulap ?

— Nu știu eu n'am umblat.

— Dacă n'ai umblat tu, cine-a umblat ;

Cotea ?

— Să mă bată Dumnezeu și Sfânta cruce dacă știu eu ceva...“ și prinde a se jura, ca para focului de roșie.

Fac tăărăboi: Mărioara începe a plânge. Că să-i sece mâna, dac'a luat ea, și să n'ajungă ziua de mâine. Ei comedie ca asta... Cum să piară cozonacul de pe dulap, pe sobă, pe după sobă, pe supt paturi,—pace, nu-l găsesc! Când mă duc să iau mâncarea din vatră —mâncarea nicăeri! Decât să-mi vină nebulă, nu ceva... Și iar tăărăboi! Și ține-te pânză să nu te rupi... Auzi, să rămâi, mă rog, în ziua de Paști, fără mâncare? Decât îmi venea să-mi pui unghia în gât...

Și iacătă că intră și Axinte, și ia-l la răfu ală și pe el,—Axinte prinde și dânsul a se jura pe toți Dumnezeii, că ferit-a sfântul, n'a umblat.

„Măl, spune drept, că nu-ți fac nimic...”

El, nu și nu; lua foc cu gura că el nu se știe vinovat cu nimic.

Vine tata, îi spun eu toată pățania. Ii ia și el la trei parale,—ași, de geaba!

Dacă a văzut și tata că nu-i de chip să-i

facă să spue, i-a lăsat în plata Domnului.
Ce să le faci, mă rog? Să-i omori?

Fac eu o salată de ouă, tai pască, cozonac
mâncăm, și-așa pe la nouă ceasuri, ne cul-
căm. Intr'un târziu, o fi fost pe la miezul
noptii, mă trezesc, de odată, în niște șoapte,
cari veneau din fund, din odala cea mare.
Mă uit, știi așa, cu'n fior de frică'n spate:
ușa închisă și prin borta cheii, în întunericul
săliții, se strecură o ață de lumină, și tot
pierea și iar răsărea, ca și cum, acolo, în o-
dae, s'ar fi plimbat cineva, între lumânare și
ușă. Imi țin răsuflarea ș'ascult, cu inima să-
rită, și printre șoapt le. pe cari nu le puteam
înțelege, aud șoptind:

„Dacă ne simt, am pățit-o...”

De-aco'o ușa s'a deschis binișor și l'am
văzut pe tata eșind c'o farfurie. Eu, atunci,
am închis repede ochii și am prins a răsufla,
regulat, ca un om care doarme.

Tata a trecut în vârful degetelor, am simțit
c'a intrat în kuhne și l'am auzit vorbind, în-
cet, cu argatul;

„E apa mare tare?

— Așa de mare n'am văzut-o niciodată...
Mă tem c'o să ieie podul, părinte..."

Apoi am auzit, iar, ușa, și m'a învăluit o
mirodenie caldă, de mâncare.

Și pe urmă, după un răstimp, iarăși am
auzit șoptind:

„Trebue, numai decăt, să trecem.

— Nu-i de chip, e apa prea mare“.

Afară, în noapte, apele Moldovei fierbeau,
se izbeau, bubuind, în pod, și podul trosnea,
Și eu ascultam cu inima cât un purice, șoaptele
de alăturea.

Intr'un târziu, lumina s'a stins, ușa de la
odaea cea mare a scârțâit încetișor, pe urmă
cea de la sală; am simțit pași tainicii în tindă,
apoi prin ogradă.

Grivei a lătrat de două ori, ș'apoi a început
a schelălăii încetinel, cum fac câinii când se
gudură, și cineva îl mângâia, în șoptă:

„Vai, săracul Grivei... Săracul Grivei..."

Intr'un târziu, tata s'a întors, și trecut tip-

til, prin zarea slabă a fereștrilor, în odaia de alături, și s'a culcat.

Eu toată noaptea n'am putut închide ochii, și m'am întrebat, fel și chip, ce poate să fie A doua zi, tac molcum. Când intru în odaia cea mare,—pe masă, lângă patrahirul tatei, dau de-o tabachere roșie, de piele rusească.

Es în cerdac: în mijlocul ogrăzii, tata îi spunea ceva, încet, argatului, și, când m'a simțit, a ridicat repede glasul:

„Ai auzit ce ți-am spus? Să te duci, numai de cât să potcovești Surul, să nu-și strice unghia.“

La vr'un ceas, intru iar în odaia cea mare,—tabacherea sburase! Supt sară m'apropii, nu știu cum de hambar,—și aud pe cineva horăind înăuntru. Mă uit la ușă,—o lacătă cât o ploscă! Hm, mare comedie... Innainte nu era niciodată închis la hambar. Caut un loc, pe unde mă pot uita în hambar,—nu găsesc... A doua noapte, iar șoapte în odaia cea mare, iar pașii tiptili. Afară, acu plo-ua. Auzeam târâitul ploii, și, câteodată, parcă șoptea și ea ceva; uneori, câteva picușuri

aduse de vânt, băteau tainic în geam, ca un deget. Și toată noaptea am stat cu urechea la pândă, și n'a fost de chip s'ațipesc.

A doua zi după amiază, pe când tata horea în iatac, mă strecor binișor afară. Argatul dormea în fân, în carul de supt colnițe. Și în grajd s'auzea ronțăitul Surului. M'apropii, ca o pisică, de hambar și ascult, și deodată mi se pare c'aud un sfârșit de filă întoarsă, apoi că s'a mișcat cineva înăuntru. Și am început, deacolo, a umbla tiptil, împrejurul hambarului, să găsesc un loc, pe unde să mă pot uita. La spatele hambarului era un alt grajd, mai tainic, în care ținea tata caii mai de preț. Zic: „la să intru, să vedem, n'oi putea, cumva, să mă uit în hambar.“

În întuneric, luceau doi cai mari negri cum e catranul. Când am intrat, caii au ridicat capetele și s'au uitat la mine, apoi au început iar, a-și ronțăi fânul.

Și numai ce bag de seamă că, în fund, izvorește din hambar, ca un fum luminos, o rază de lumină. Mă apropii binișor, mă plec și mă uit, c'un ochiu, și, ce să vezi? În mijlocul

hambarului, căptușit cu scorțuri, ca o odaie —trei tineri! Unul scurt și cu barbișon negru sta într-o rână, pe-o saltea acoperită c'un șal turcesc; un altul, cu ochii bulbucați, verzi și cu plete și barbă castanie, stătea grecește, pe-o pocladă mețoasă, și scria ceva pe un scaun; iar al treilea ședea tolănit pe-o saltea, îmbrăcată cu satin portocaliu, sămănat cu stânjinei, și avea o mustăcioară neagră ca pana corbului, pe-o față albă ca de femeie, și-o frunte mare și lucioasă, — sta cu mâinile supt cap și visa, cu ochii pe jumătate închiși. Și la mijloc, pe un scaun, erau trei feligene de cafea și o țigare, pe jumătate fumată, din care isvora, într-o dungă de lumină, venită de undeva, de sus, o șuviță albastră de fum.

Am stat așa, mult, uitându-mă, minunat ta cei trei necunoscuți, până când mi s'a părut c'aud niște pași prin ogradă. Atunci m'am furișat afară și m'am strecurat de grabă în casă, prin fundul grădinii, ca să nu mă vadă cineva.

Pe la miezul nopți, am auzit o bătaie slabă la geamul de lângă patul în care dormea tata. Și l'am zărit pe el ridicându-se, în zarea

ferestri și îmbrăcându-se. Apoi l'am auzit trăgând, ușor, zăvorul de la ușa din sală, și iar: pași tainici, șoapte, și, în odaia din fund, lumină.

Tata a trecut iarăși, în vârful degetelor, și-a răsărit, îndată, c'o farfurie mare, ca și în seara trecută. Și, când a deschis ușa, am zărit, o clipă, o frunte mare, luminată, și un nou-rași albastru de fum. Târziu tare, o fi fost aproape de ziuă, am auzit, din nou, bățând într'un geam, și un glas de afară a întrebat încet:

„Gata?”

— Gata“ a răspuns cineva dinăuntru.

Și lumina s'a stins, ad scârțâit iar ușile și niște pași ușori au trecut, ca în vis.

Când mă scol dimineața, —tata și cu argatul nicăeri! Intru tiplil în grajd, mă ult în hambar, —nimeni!

Intr'amurgul, se întoarce tata, îl întreb unde fost, zice:

„Până în târg; m'am ținut să-ți spun asară, ș'am uitat...”

Mi-a venit pe limbă să-l întreb cine-au fost cei trei tineri; da, nu știu de ce, n'am îndrăznit și nu l-am întrebat niciodată. Și tocmai într'un târziu, la vr'un an, după asta mi-a spus tata singur, într'o seară, că cei tre necunoscuți, care au stat în hambar, au fost: Alexandri, Kogălniceanu și cu Roseti, și că într'o noapte, cu ceață, i-a trecut în Cordun. — Bunica tăcu.

Prin fereastra deschisă, veneau miresmele de faguri ale livezilor înflorite. Deasupra măgurii din față, luna ardea ca o tipsie de aur, căzută de sus, din mâinile unui înger și înfip-tă acolo, în creasta dealului. Undeva, departe cânta o privighetoare, amețită, parcă, de lumina dumnezească a lunii și de poezia care plutea supt pologul de mătăasă al cerului.

Cine-va întreabă, cu'n zâmbet:

„Si cine era cel cu mustecioara neagră?

— Știu eu...” murmură ea pe gânduri.

Și rămase cu ochii albaștri în gol, c'o lumină dulce, de vis, pe fața zbârcită.
